

MØRE OG ROMSDAL STATSADVOKATEMBETER

Kvalitetsundersøkelse

Inndragning

2023

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
2. Hovedfunn	1
3. Saksgjennomgang	2
3.1 Innledning.....	2
3.2 Er inndragning tematisert i etterforskningsplan?	2
3.3 Identifisering av utbyttet.....	3
3.4 Verdiinndragning	4
3.5 Utbytte – tema i avhør	4
3.6 Påtalevedtak.....	5
3.7. Er inndragning adekvat behandlet?	6
4. Tiltak til oppfølging	7

1. Innledning

Riksadvokaten besluttet i brev av 27. september 2021 at statsadvokatene, som et ledd i fagledelsen, skulle gjennomføre en begrenset kvalitetsundersøkelse rettet mot inndragning i annet halvår 2022. I den forbindelse nedsatte Riksadvokaten en arbeidsgruppe som skulle vurdere hvordan en kvalitetsundersøkelse om inndragning best kunne gjennomføres.

Riksadvokaten har deretter gjennomgått undersøkelsen på nytt og besluttet at samtlige regionale statsadvokatembeter skulle gjennomføre undersøkelsen høsten 2023. Utarbeidelse av spørsmål og svaralternativer i undersøkelsen, samt utvalg av saker og tidsperiode er gjort av Riksadvokaten.

Møre og Romsdal statsadvokatembeter igangsatte undersøkelsen i uke 49 i 2023. Undersøkelsen ble gjennomført av statsadvokat Jogeir Nogva og førstestatsadvokat Ingvild Thorn Nordheim. Sakene fra Møre og Romsdal politidistrikt ble fordelt likt og vi hadde jevnlig kontakt om forståelsen av de spørsmål som skulle besvares. Vi gikk igjennom 47 saker der 5 ikke var egnet. Det var vanskelig å skjerme hele uke 49 til saksgjennomgang pga andre gjøremål, så saksgjennomgangen ble først ferdigstilt i uke 51.

2. Hovedfunn

- Det var inndragningspotensiale i 90% av de gjennomgåtte sakene, der i de resterende 10% ikke var inndragningspotensiale eller at gjenstandene var tilbakelevert til rette eier. Typisk tilbakelevering av el-sykkkel til rette eier.

- Politiets etterforskning er gjennomgående god med tanke på å sikre penger og gjenstander som kan inndras allerede i initialfasen.
- Inndragning er fulgt opp i flesteparten av avhørene av mistenkte/siktede.
- Det er flere egeninitierte narkotikasaker og mange av disse endte med inndragning av utbytte i retten.
- I positive påtalevedtak var det flest inndragninger av utbytte etter straffeloven § 67.
- Det er få saker med utvidet inndragning. De fleste var ikke egnet for dette. I en sak ble det utvidet inndragning av et betydelig beløp, mens en ikke fikk medhold i inndragning av en BMW. I en annen sak ble både et større beløp og bil inndratt.
- Det er flere eksempler på at politiet har undersøkt om det er andre utestående krav mot gjerningspersonen som eventuelt kan dekkes av beslaglagte penger, og hvor det er gjennomført. Et eksempel er beslaglagte penger der NAV tok utleggspant.
- Det er et større potensial i å ta med inndragning i påtalevedtaket. Det er noen eksempler på tilbakelevering av penger som nok burde vært inndratt hadde en etterforsket dette noe mer.
- 87% av sakene anses som håndtert tilfredsstillende med tanke på inndragning.

3. Saksgjennomgang

3.1 Innledning

Av de 47 sakene som ble gjennomgått var disse fordelt slik:

- Grove narkotika lovbrudd: 25
- Heleri/hvitvasking: 20
- Miljø: 2

5 av disse ble ikke ansett som egnet. To saker gjaldt mistanke om heleri av gjenstander som ikke kunne bevises å ha vært stjålet. To saker gjaldt tilbakelevering av gjenstander til rette eier. En annen sak var en kulturminnesak uten noe beslag eller inndragningspotensiale.

I saker som gjaldt grove narkotikalovbrudd ble det, foruten beslag av narkotikaen, også i de fleste sakene tatt beslag i våpen, telefoner, penger og noe som kan tyde på narkotikaregnskap. Dette viser at det ble tenkt på inndragning av utbytte i en tidlig fase.

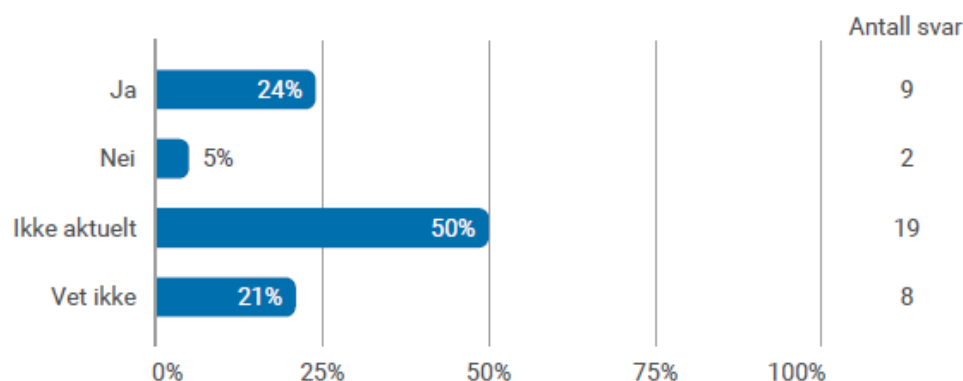
3.2 Er inndragning tematisert i etterforskningsplan?

Vi har fått oversikt over alle saker der det var opprettet Indicia-prosjekt og fått tilgang til alle disse. Det var kun 4 saker der det var Indicia-prosjekt, 3 som gjaldt grove narkotikasaker og en som gjaldt heleri/hvitvasking. I 5 saker var det annen form for etterforskningsplan.

Vi har svart "ikke aktuelt" i saker hvor vi ikke finner etterforskningsplan eller arbeidslogg og

hvor vi mener det ikke er grunn til å ha slik plan. Dette gjaldt 19 saker. Vi har svart "vet ikke" i 8 saker fordi det er informasjon om at politiet har en etterforskningsplan som vi ikke har hatt tilgang til i forbindelse med undersøkelsen. I saker vi har svart "nei" ser vi at det med fordel kunne vært utarbeidet en etterforskningsplan uten at vi ser at dette har vært gjort. Dette gjaldt grove narkotikasaker, men fravær av etterforskningsplan har nødvendigvis ikke hatt betydning for resultatet. Det er mer omfanget av sakene som gjør at etterforskningen kanskje ville blitt mer oversiktlig med en etterforskningsplan.

1. Er inndragning tematisert i indicia/e-plan/arbeidslogg?

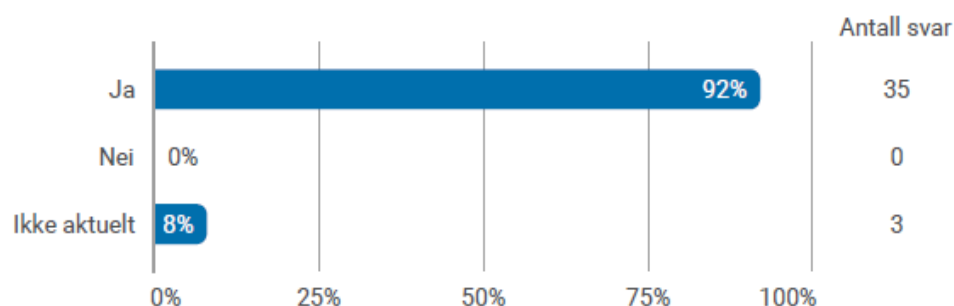

3.3 Identifisering av utbyttet

Spørsmålet her er om det er gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet, eventuelt i hvilken fase og om det er tatt beslag.

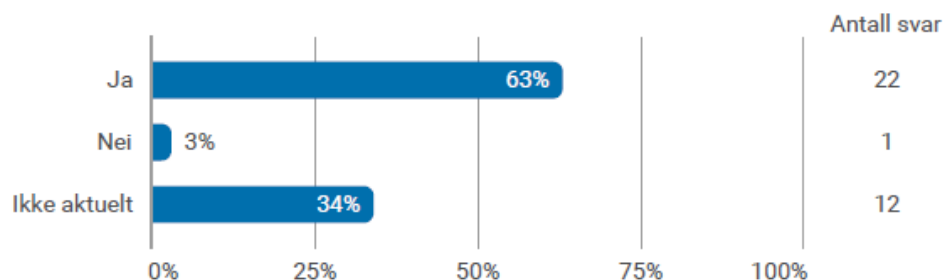
Det er et godt resultat at det i 92% av sakene ble det gjort noe for å identifisere utbyttet, mens i de øvrige 8% var det ikke aktuelt. I de fleste sakene ble dette gjort i initialfasen og da typisk i forbindelse med pågripelse, ransaking og beslag. I tillegg til beslag av større mengder narkotika, ble det tatt pengebeslag som mulig utbytte for salg av narkotika.

2. Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?

Når det gjelder spørsmålet om utbyttet ble tatt i beslag (spørsmål 3) har vi svart "nei" i saker hvor det er informasjon om utbytte som kunne vært tatt i beslag og "ikke aktuelt" der det ikke er slik informasjon. Vi har videre svart "ikke aktuelt" dersom det er beslag av annet enn utbytte, f.eks. våpen og/eller narkotika. Dette ut fra formålet med undersøkelsen som er å vurdere politiets innsats opp mot inndragning av utbytte/vinning.

3. Ble utbyttet tatt i beslag?

Det er vår oppfatning at det nok er mulighet for inndragning i flere saker enn gjennomgangen viser. Dette gjelder bl.a. å inndra det som rent faktisk tas i beslag av verdier, herunder kontanter og andre verdisaker. Det ser ut som at politiet i liten grad har etterforsket mulig utbytte/vinning utover det som er tatt i beslag i narkotikasaker. I saker etterforsket av Økoteamet ang. grov hvitvasking, har etterforskningen gått mot mulig utbytte uten at det er tatt i beslag. Denne saken ble henlagt pga mistenktes død.

3.4 Verdiinndragning

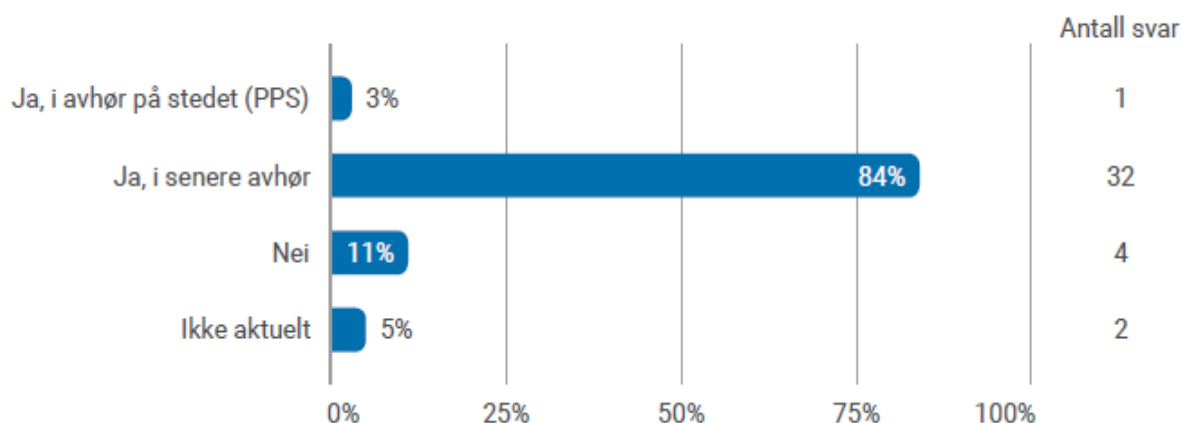
Vi har ikke fått svar på dette i vår undersøkelse fordi dersom det er tatt beslag, så utgår spørsmålene om verdiinndragning.

Når det gjelder spørsmålet om heftelse eller håndpant, anses det som "ikke aktuelt" i de fleste sakene, dvs 89%.

3.5 Utbytte – tema i avhør

I avhør av mistenkte/siktede er utbytte tema i 84% av sakene. Dette er det første avhøret av den siktede, men ikke på stedet, og som regel etter at det er blitt gjort beslag av penger etter ransaking. Der det er funnet noe som kan tyde på narkotikaregnskap, har de også blitt avhørt om det.

5. Er utbytte tema i avhør av mistenkt/siktet? (Flere svar mulig)

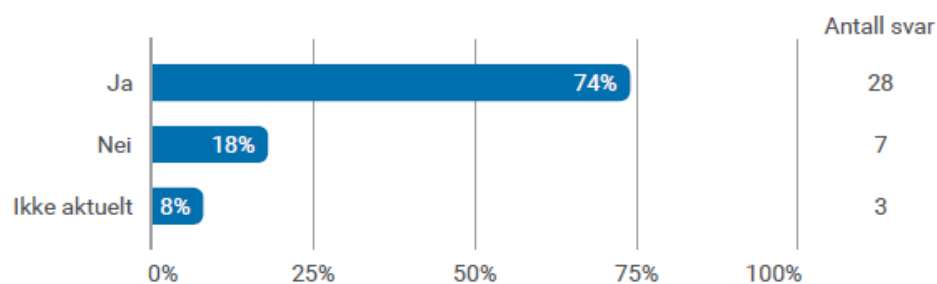
I "nei"-svarene ligger at utbytte ikke har vært et tema i avhørene men at saken tilsier at mistenkte/siktede burde blitt spurt om dette.

Der spørsmål omkring økonomi og utbytte har vært et tema i avhør har vi også svart "ja" på det samme når det gjelder utvidet inndragning. Vi har svart "ja" i 22 saker, "nei" i 5 saker og "ikke er aktuelt" i 11 saker.

I de fleste sakene var dette "ikke aktuelt" i vitneavhør, som regel fordi mistenkte/siktede har forklart seg tilstrekkelig om dette selv.

3.6 Påtalevedtak

8. Ble det truffet positivt påtalevedtak i saken?

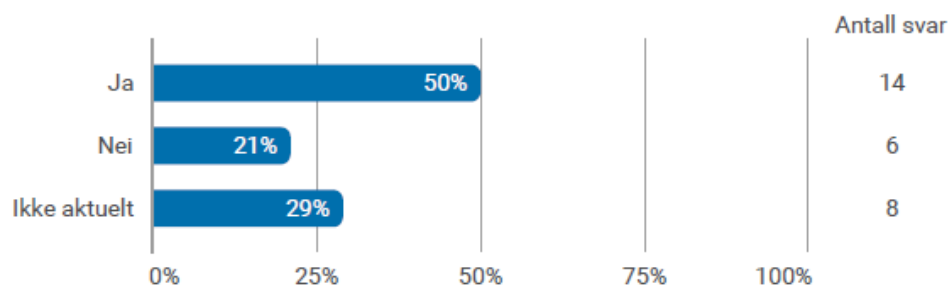

I 28 saker ble det truffet positivt påtalevedtak fordelt slik:

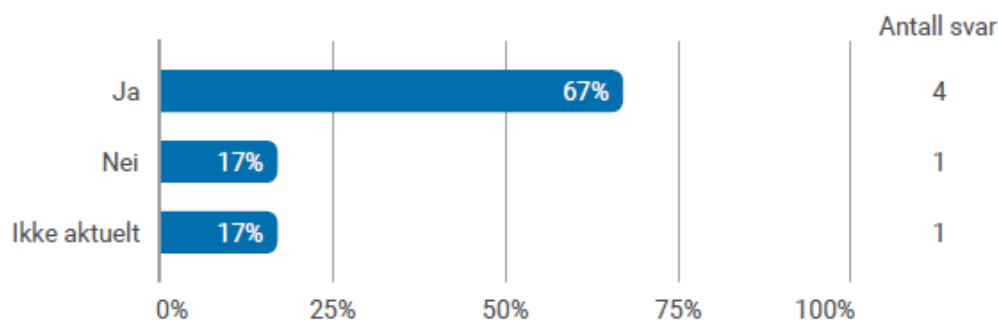
Tiltalebeslutning:	18
Siktelse til tilståelsesdom:	5
Forelegg:	2
Påtaleunntatelse	3

I halvparten av disse ble inndragning tatt med og de fleste etter straffeloven § 67, inndragning av utbytte. I 4 saker ble det utvidet inndragning.

9. Ble inndragning tatt med i det positive påtalevedtaket?

10. Burde inndragning vært tatt med i påtalevedtaket?

I 6 saker besvart med "nei" ligger det at her var det inndragningspotensiale i saken som ikke ga utslag i påtaleavgjørelsen. I 4 av disse burde inndragning vært tatt med i påtalevedtaket. En sak gjaldt tilståelsesdom der ikke inndragning var tatt med. Saken foranlediget inndragning av beslaglagte penger for salg av narkotika. Det kan være at inndragning kunne hemmet for tilståelsesdom. I en annen sak kunne det nok ha vært etterforsket mer oppimot narkotikaregnskap, og det er flere eksempler på at bortforklaringer ikke etterforskes videre med den følge at inndragning droppes. Det fremkommer omsetning over mobil, der det ikke er fulgt opp med undersøkelser av Vipps og kontoutskrifter. Tilbakelevering av penger til siktede i narkotikamiljø gir en uheldig tilbakemelding. Der penger og gjenstander inndras, så er det ofte det svir mer enn selve fengselsstraffen.

Vi har heller ikke klart å avdekke om det er andre statlige aktører som har utestående krav når pengene leveres tilbake til siktede, men tenker det kan være et potensial her.

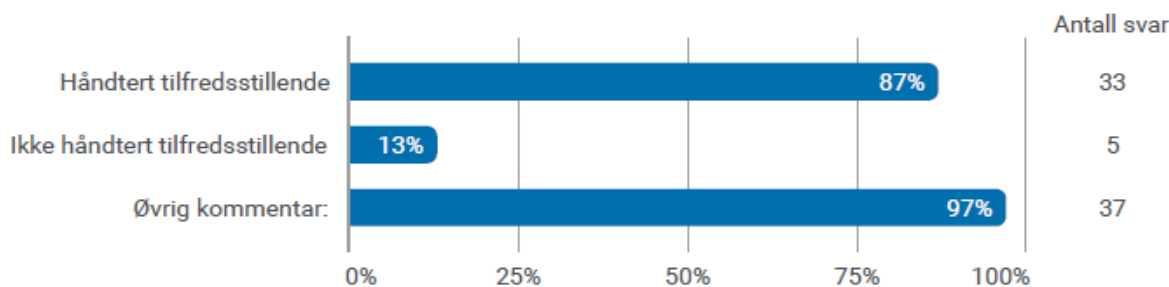
Det ble dom på inndragning i de sakene der det ble lagt ned slik påstand, selv om det ble gjort noen justeringer, som for eksempel at pengene ble inndratt, men ikke bilen. Når det ikke ble tatt med inndragning i den positive påtaleavgjørelsen, så fant vi ikke at det var grunnlag for et etterfølgende inndragningsforelegg. I så fall ville nok dette medført ytterligere etterforskning.

Saken registerets korrekt i BL.

3.7. Er inndragning adekvat behandlet?

I 87% av sakene anser statsadvokatene i Møre og Romsdal at sakene er håndtert tilfredsstillende. Det er lagt inn kommentarer i de aller fleste sakene og disse er det vist til underveis i denne rapporten.

16. Etter statsadvokatens vurdering: Er spørsmålet om vinning adekvat håndtert fra politiet? (Flere svar mulig)

Vi ser svært positivt på at det er økt fokus på inndragning av utbytte i narkotikasaker. Tidligere har vi erfart at det er oppbevaringen og beslaget av narkotikaen som har vært hovedfokuset. Vi ser at det fremdeles det kan være mer å hente på å tenke inndragning av utbytte både i initialfasen og også under avhør særlig av mistenkte/siktede. Det er viktig å inkludere påtale i en tidlig fase i forhold til opprettholdelse av beslag og at påtale er bevisst på inndragning av utbytte ved påtaleavgjørelse.

Vi er kjent med at politidistriktet har en inndragningsspesialist som deles med Innlandet politidistrikt og at dette kan ha vært kompetansehevende innen dette området. Kanskje burde det også ligge en slik kompetanse hos politijuristene.

4. Tiltak til oppfølging

- Møre og Romsdal politidistrikt må sikre å utnytte inndragningspotensial både når det gjelder inndragning av utbytte og utvidet inndragning.
- Politidistriktet må sikre at politijuristene følger opp inndragning av beslaglagte verdier på egnet måte.
- Politidistriktet må kartlegge om det er behov for kompetansehevende tiltak.
- Politidistriktet bør vurdere å etablere en egen påtaleressurs innen inndragning i likhet med inndragningsspesialisten med politifaglig bakgrunn.
- Møre og Romsdal statsadvokatembeter må ved enkeltsaksbehandlingen sikre at det tas forbehold om inndragning i saker der det er aktuelt, samt gi tilbakemeldinger til politiet dersom det er mangler ved etterforskningen og/eller påtaleavgjørelsen.
- Påtaleansvarlige må i oversendelse av saker til statsadvokatene kommentere hvorvidt inndragning av utbytte er aktuelt.

Ingvild Thorn Nordheim

Jogeir Nogva